

és a persa határig, majd Teheránon, Iszabánon, Persepolison át déli Persiába, és onnét vissza a turkánok földjére, Khivába, Bokharába, Samarkandba, egész Herátig és azon is túl.

Sokkal ismeretesebbek ez utazások a magyar közönség előtt, sem hogy felesleges ne volna ezuttal ismét bővebben szólni rólok. A mi Vámbéry e könyvében utazásai történetéhez újabb adalékot szolgáltat, az kiválképen az a pont, mely az angol és francia politikai és

egyéniségeivel. Ez összeköttetések esetelése kiváló fejezetet képezi Vámbéry művének s ezeket szándékunk még ez uttal ismertetni.

Vámbéry utazásai mindenütt érintkezésbe hozták az orosz terjeszkedések és az orosz diplomácia egy-egy sakkhuzásával, mely az Ural és Oxus között már három század óta gyakorolt területi fenhatóság után mindinkább délre tette át vágyai célpontját s legközelebb Középázsia kézrekerítését tűzte ki feladatul. Az orosz és angol uralom ázsiai ver-

tések és a sajtó utján világgá bocsátott. Tanúságot tehetnek erről azok a beszélgetések, melyeket Palmerstone-nal, lord Clarendon-nal, lord Strangford-dal és több más előkelő parlamenti taggal tartott. Maga Prokesch-Osten, a konstantinápolyi nagykövet, és br. Eötvös József, mint a magyar tudományos akadémia alelnöke, határozott szavakban adtak kifejezést Vámbéry előtt azon nézeteiknek, hogy tapasztalatának csak Anglia és az angol közönség és irodalom lehet hálás piacza. «Nálunk Magyarországon, — jegyzé meg Eötvös, — kutatásainak csupán nyelvészeti

LABORFALVI RÓZA MINT GERTRUD «BÁNK BÁN»-BAN.

Barabás Miklós, 1846-iki rajza után.

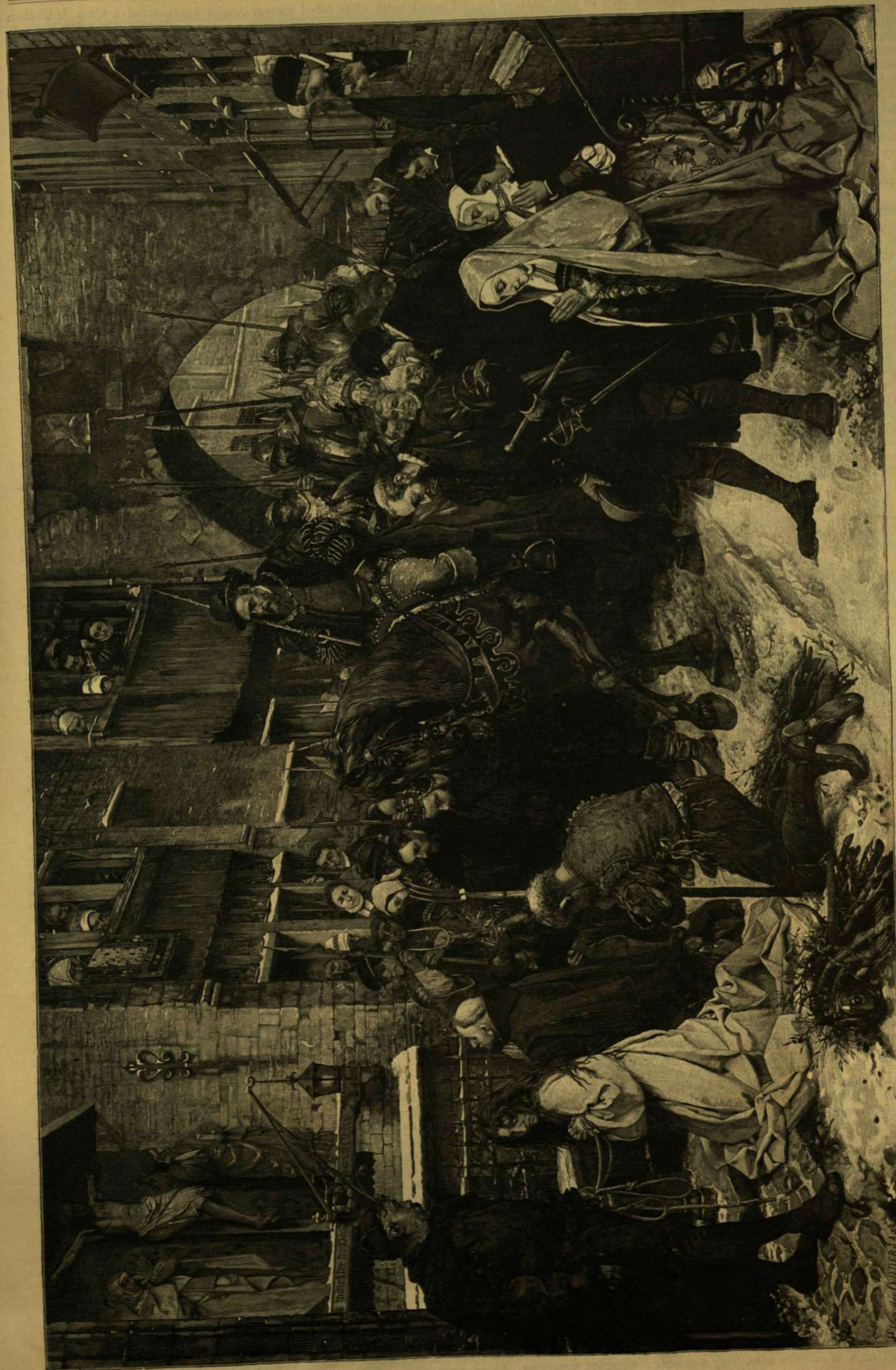
tudományos körökhöz való viszonyát világítja meg. Tudományos segély-eszközeinek teljes hiánya — csak egy darabka rajzont hordozhatott magával dervisi ruhája alatt, s bizonyára, ha jegyzetelni látják, talán ezt is elveszik tőle — nem engedhette, hogy részletes kartografiai főlvételeket tegyen az érdekes vidékekről, melyeket utjába ejtett. Mindazonáltal tapasztalatai így is összeköttetésbe hozták az angol és francia tudományosság és politika legkiválóbb

segése azon a ponton volt, hogy minden pillanatban kitorjón, s ez a körülmény elég észlelni valót adott Vámbérynek a közép-ázsiai viszonyok politikai alakulásával szemben, s míg egyfelől Oroszország civilizátori hivatása iránt bizalmatlanná tette, másfelől legmelegebb szószólójává avatta Anglia humanitárisus küldetésének a keleten.

Az angol kormánykörök azonban még egyáltalán nem voltak kedvezően hangolva azon eszmék iránt, melyeket Vámbéry Anglia közép-ázsiai uralma érdekében magánbeszélge-

és néprajzi részei találhatnának a nemzetnél érdeklődésre, a melyeket később is földolgozhat, ha egyszer végkép megtelepedett. A mi földrajzi és helyismereteit illeti, ezekre nézve nem kinálkozhatik tágabb tér, mint Anglia, melynek kereskedelmi és politikai érdekei össze vannak forrva a távol Ázsiával. Menjen tehát Londonba, és ajánló levelei a vezéregyéniségekhez, bizonyára meleg fogadtatásra és őszinte elismerésre fognak találni.

Vámbéry londoni időzése tán legfényesebb lapját képezi szereplésének. Minden kör ünne-

HARISTEIN MARGIT MÁGLYÁRA HURCZOLTATÁSA 1555-BEN. — VAN DER OUDERAA FESTMÉNVE.

— Hallottam, hogy már távozni készülnek, — kezdé a bájós nő, könnyedén leugorva kocsijából, — s nem akartam elereszteni bucsu nélkül. Mikor indulnak?
— Ha mindenünk be lesz csomagolva, még ma este.
— Hogyan? Ha tudtam volna, hoztam volna egy-két cselédet a kastélyból, segíteni. Atyám nagy szerencsésnek tartotta volna.
— Oh, köszönöm; de Mrs. Bell azt világért sem engedné, hogy neki valaki más segítsen.
— A kedves Mrs. Bell! Láthatom?
— El lesz ragadtatva!
— És csakugyan itt hagyja már vidékünket, kedves Winterbourne? Vallja meg őszintén, hogy volt megelégedve a vadászattal?

dani, hogy ő írjon nagysádnak. Oh, Jolán nem szokott elfeledkezni barátairól.
— Az nagyon kedves lesz tőle. Ah, de már mennem is kell... S kezdett szedelőzködni.
— Megkérném, hogy legyen szerencsénk egy kis reggelire, ha nem félnék, hogy ily egyszerű vadásztanya, éppen kiürítettése percében, alig fog valami élvezhetővel szolgálni nagysádnak!
— Istenem! Hogy a kastélyból erről nem is gondoskodtak! Igazán megfoghatatlan —
— Kérem, sebj, Mrs. Bell fog azért valamit találni. Lesz szerencsénk?
— Köszönöm, hogyne! Örömmel elfogodom. — Ah, a kedves Mrs. Bell! Fölkeresem egy percze.
Szobájában találta az élemedett kora derek

LABORFALVI RÓZA MINT RÓZSA.

Szatmári 1847-iki rajza után.

— Oh, tökéletesen.
Mrs. Grahamnek ajkán lebegett a kérdés: szándékos-e a jövő időre ismét kibérelni Allt-nam-bát? De a kérdés nagyon kényes volt, még sem merete azt megkocskázni. Jobbnak látta biztos pont felé irányozni a beszédet.
— És a kedves Jolán? Hogy van? Mikor irt?
— Csak tegnap kaptam tőle levelet, egészen jól van — köszönöm.
— Hallottam valamit elutazása okairól; no igen, ő oly kedves, oly derek! Szeretnék irti neki, ha kegyed szíves volna átadni czímzetét.
— Annak alig vehetné hasznát nagysád, mert, azt hiszem, akkorra már elutazik, valószínűleg a kontinensre. De meg fogom neki mon-

asszonyoságot, ki a maga igénytelenségében igen nagyra vette az előkelő lady látogatását. Mrs. Bell nagy változáson ment át, mióta nem látta. Egészen meg volt törve. Szemei ki voltak sirva. S mikor Grahamné Melville urról kérdezősködött, a jó asszony szemei ismét megteltek könnyekkel, s félre fordult, hogy — mintha az ablakon nézne ki — titokban letörülje azokat zsebkendőjével.
— Irt, egyszer vagy kétszer — a fiatal Dalrymple-nek, a segédtanítónak; utasításokat adott neki, mintha sok időre akarna távol maradni. Ugy sejtem — elutazik; ah, talán Amerikába. Nem tudom, miért teszi. Talán nem szeretett minket.

Valami megható volt az öreg nő bánatában. De maga is érezte, hogy a tárgyról tovább beszélni felülmulja erejét. Azért tisztelettelje-

sen meghajtotta magát a nemes hölgy előtt s bocsánatot kérve, hogy a reggeli után kell néznie, eltávozott a szobából.

Mrs. Grahamet pedig az a megnyugtató érzet töltötte el: hogy Allt-nam-bában nem állnak oly rosszul a dolgok, mint Lymben, s talán még nincs elveszve minden.

EGYVELEG.

* A legmeredekebb vasutat most építették Svájcban, a Leman tó mellett, Montreaux közelében. Az egész fogaskerékű szerkezetű vasut igen rövid, de már alul 32 foknyi, felül 57 foknyi emelkedést mutat, csaknem oly meredek tehát, mint a budavári sikló, de 1700 lábnyira megy. Kocsijában 24

A KIR. JÓZSEF-MŰEGYETEM ÚJ PALOTÁJA.

Lapunk múlt számában csak röviden szóltunk a műegyetem új palotájának belső beosztásáról. Most, a midőn olvasóinknak az épület rajzát is bemutatjuk, nem lesz érdektelen e beosztást kissé bővebben megismertetni.
Már az épület tervének megállapításánál gondoskodva volt róla, hogy azok a termekek, melyekben az előadások tartatnak, s a hol mikroszkópai vagy más finomabb munkálatok teljesítenek, az utcáik zajnak és mozgásnak kevésbé kitett helyen, a rajzteremre a napnak kevésbé kitett éjszakai részen helyeztessenek el. És valóban nincs is a muzeum-körutra néző egész fronton több tanterem kettőnél. Valamennyi az épület belsejében van elhelyezve.

A főépület földszintjén és alagsorának egy részében a gépészmérnöki szakosztály van elhelyezve, mint a mely nehéz gépeivel másutt nem is lett volna célszerűen elhelyezhető. Itt van a gépműhely, viz- és villamotorttal, a szövő- és fonó-gépek telepe, a gőzgép háza,

lamennyi szakosztály első-éves hallgatói (mintegy 200) számára.

A második emelet a mérnököké. Három nagy rajzterem van itt és öt tanterem, továbbá a vasutépítési, a hidépítési, vízepítési, földmérési szertárak, mind szigorúan mérnöki intézetek; továbbá az egyetemesebb természetű állományi és növényzeti szertárak helyiségei és gyűjteményei. Innen eszalépesön jutunk fel az obszervatórium kis tornyába, mely négy kis helyiségből áll és már teljesen be van rendezve. A multkor említettük, hogy a műegyetem muzeum-köruti főfrontján elhelyezett óra villamos áram segélyével innen szabályoztatik. Megemlíthetjük itt még, hogy ez az óra ezentúl éjjel világítva lesz.

A főépület második, dél felé fekvő udvarán áll egy kis földszintes épület 9 helyiséggel, a mely az állatgyógyintézetből hagyott fenn és kellően átalakítva, most az állattani szertár és gyűjtemény van benne elhelyezve. A földszinten van a gyűjtemény élettelen része (csontvázak, kitömött és másként preparált állatok), a laboratórium és tanári szobák, az alagsorban a

ben a fűtés és szellőzés berendezése. Oly helyiségeknél, mint a vegytani intézetekéi, a hol folyton ártalmas, sokszor igen mérges gázok és gőzök között kell dolgozni, ily helyiségeknek a jó ventiláció első rendű fontossággal bír. A műegyetem laboratóriumai e tekintetben semmi kívánni valót sem hagynak fenn. Kitérően tervezte azt a műegyetem egyik legjelesebb tanára, dr. Wartha Vincze. Megerdemli e berendezés, hogy röviden leírjuk. Az épület alagsorán, három helyen, egy-egy kicsiny tőrfogató helyiségben, a mely minden oldalról teljesen el van zárva, 10—15 Wartha-féle, lényegében a Meidingernek megfelelő kályha van beállítva, melyeknek csak ajtóik állanak ki. E kis tőrfogató helyesekébe két csatorna nyílása torkollik. Egyik jön a műegyetem kis kertjének közepéről, hol a csatorna nyílása elé egy nagy szélhajtó kerék van elhelyezve. A másik csatorna elágazik több alagsornára, melyek nyílása az egyes termekben végződik. A nagy szélkereket a gőzgép működésbe hozza, mire az a friss levegőt nagy erővel a csatornába s innen azon elzárta helyre nyomja, hol a forró kemenczék állanak. Itt a

A KIR. JÓZSEF-MŰEGYETEM ÚJ PALOTÁJA.

honnan a kis épület fűtése és szellőzése történik, a Werder-féle szilárdági gép, melyen az ipari czélokra szolgáló mindennemű anyag szilárdági viszonyai határozatnak meg; a technológiai, mechanikai és gépészeti szertárak összesen 11 tereméből álló helyiségei, melyekben számos gépminták vannak, köztük két kicsiny gőzmozdony-mintával, melyek egyike hazai készítmény, a Magyar testvéreké, még 1846-ban készült és teljesen működésbe hozható; 3 rajzterem és 2 tanterem a gépészmérnöki szakosztály hallgatói számára. Ugyancsak a földszinten van elhelyezve a könyvtár, a mely szintén igen célszerűen van építve, az udvar felé van a nagy olvasó-terem (mintegy 150 olvasóra), az utcára pedig a könyvtár terme, mely egyetlen teremben több mint 80,000 kötet könyv helyezhető el.

Az első emeleten, a muzeum-körut felé eső részen, vannak az irodák helyiségei, az északi oldalon az építészeti 3 rajzterme, kelet felé az építési tanárok szertári helyiségei, két kisebb és egy nagy tanterem (250 hallgatóra), dél felé az erdő- és mezőgazdasági, az ábrázoló mértani s a diszitményi és műszaki rajzi szertárak, va-

nagy aquarium halakkal, csigákkal és más vízi állatokkal, valamint a maczeráló helyiségek; az udvaron egy tekintélyes vivarium élő állatokkal.

Egészen külön, az Eszterházy-utczára néző épületben van elhelyezve a két fizikai és a két kémiai szertár. Ez az épület alagsorból, magas földszintből és egy emeletből áll s ezenkívül van a tetőzet egy részén a fotográfiai atelier elhelyezve. Az alagsorban van a borászati kémia laboratóriuma, műegyetemünknek e legifjabb csemetéje, a mely létezését csak az új épület elkészültétől datálja ugyan, de a melyre hazai viszonyaink közt annál szebb és fontosabb hivatal vár. Egyik bizonyossága ez is Trefort miniszter közgazdaságunk követelményei iránti élénk érzékének. A földszinten vannak a technikai kémia és a kísérleti fizika szertárai elhelyezve, 15 helyiséggel és egy nagy tanteremmel (190 hallgatóra). Az emeleten van az általános kémia 9 helyiséggel és egy nagy tanteremmel, és a műszaki természetben 3 helyiséggel és egy tanteremmel, továbbá a technikai kémia gyűjtemény terme gyönyörű gyűjteményeivel.

Nagyon figyelemreméltó a pavillon-épület-

friss levegő meglemelegszik és — mivel a nyomás folyton tart — a másik csatornán át a termekbe nyomul. A termekbe tehát folyton friss, de meleg levegő nyomul be, az ott levő elhasznált levegőt pedig a ventiláló kémények szívják ki, melyeknek nyílásai a termek falainak felső részén vannak. — A mily egyszerű e berendezés, oly célszerű. A laboratóriumok helyiségeiben mindig a legkellemebb, legfrissebb levegő van. Elismerés illeti érte a tudós tanár urat.

A műegyetem épületeire 642,281 forint volt előirányozva, a belső felszereléseken és a berendezéseken kívül. Ez összeg azonban valamivel túllépett, mintegy 10°/o-ával az előirányozott összegnek. Okozták e túllépést a talajviszonyok kedvezőtlen volta, a loggiánál fölmerült munkák és az állattan czéljaira szolgáló, fönnemlített régi kis épület átalakítása.

A belső felszerelések (viz-, gázvezeték stb.) kollaudálása most van folyamatban, ezek költsége még nem tudható. Tudományos czélokra szolgáló eszközök és műszerek beszerzésére a törvényhozás külön 135,000 frtot szavazott meg

„FIUME“-KÁVÉHÁZ.
 A múzeum-körút 13. szám alatt levő házban a gróf Károlyi utca sarkán a műgyetem átellenében
„FIUME“-hez címzett kávéházamat
 f. é. december hó 1-én megnyitottam.
 Kávéházamat párisi mintára a lehető legnagyobb kényelemmel és eleganciával rendeztem be, és különös súlyt fektettem arra, hogy ott az összes helyi vidéki és külföldi lapok felfalathatók legyenek. — A nagyérdemű közönség becses látogatását kéri tisztelettel
 1254 **STEUER GYULA** kávé.

Sorsjegyek és értékpapírok részleltetés mellett.
 Ertesítjük a t. közönséget, hogy a
Kereskedelmi takaré- és hitelszövetkezet
 (Budapest, Gizella-tér 2. sz. I. emelet)
 a mai naptól kezdve sorsjegyeknek és értékpapíroknak részleltetés mellett eladását az 1883. évi XXXI. t. cz. rendelkezése szerint üzletkörébe vonja.
 Hivatalos órák délután 4-5 óráig.
 AZ IGAZGATÓSÁG:
Dr. Herich Károly elnök **Peterdy Lajos** vezérigazgató **Lovag Falk Zsigmond** alelnök 8193

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent minden könyvtárnál kapható — az osztr. tartom. számára Széllösi György cs. k. egy. könyvtárnál Bécsben I., Stephansplatz Nr. 6.
István bácsi naptára
 vagyis családos házigazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helyi elöljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való képes kalendárium
 1884-ik évre.
 Alapító **MAJER ISTVAN.** Szerkesztő **Kóhalmi KLIMSTEIN JÓZSEF** tanár.
 HUSZONKILENCZEDIK ÉVFOLYAM.
 Számos képpel. Ara füzve 50 kr.
 TARTALOM: Naptári rész. — Bélyegekről. — I. Az erkölcsi világ. Névnaptár mutató tábla. — Szent István első magyar király. Sijanszkytól — Boromei szent Károly élete (képpel). — Mi a magyar nép fővezédelme? Tóth Mikeltől — Ne nyujj a rossz könyvekhez! Nippfer Jánostól. — A tékozló fiu. Elbeszélés. Morvay Lipóttól. — Rigó Peti. Nyulassy Antaltól. — II. Gazdák naptára. A vetésforgásról. Somogyi Gyulától. — Vessünk számot gazdáink! Somogyi Gyulától. — A buzafűző és az ellene való páczolásról. — III. Népnevelők naptára. Dr. Kubinszky Mihály, Zelliger Alajostól (képpel). — Hahnenkamp József sopronyi népiszkolai igazgató. (Arcképpel). — Ne kényeztessük el a gyermeket. Z. Varga Mihálytól. — A szent gyermekiség társulata. — IV. Történetiek. Pázmány Péter. Eletrajz. Erneyi Páltól (2 képpel). — Mailáth György (képpel). — Dicső emléktű I. (nagy) Lajos királyunknak halálának háza Nagygyonban (2 képpel). — V. István bácsi a hazában és a nagyvilágban. Bosnyákország és Hercegovina. Dr. Komlóssy Ferenczről (3 képpel). — VI. Művészet. Ráfael (4 képpel). — VII. Tréfák mezejé. Paprikászvers. A rakoncátlanság. Nyulassy Antaltól. — Adomák. — A Magyarországnak tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Naptári értesítő.

A „Franklin-Társulat“ kiadásában Budapestben megjelent minden könyvtárnál kapható — az osztrák tartományok számára Széllösi György cs. kir. egyet. könyvtárnál Bécsben I., Stephansplatz Nr. 6.
Nemzeti nagy képes naptár
 1884-ik évre.
 Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal, s teljes tisztai ezimattárral.
 Szerkesztő **ÁLDOR IMRE.**
 TIZENHATODIK ÉVFOLYAM.
BENCZUR GYULA
 az első magyar általános biztosító társaság alapítójának első alakuló közgyűlése 1857. jul. 15. nagy címekkel és számos a szövegbe nyomott kisebb képpel.
 Ara füzve 1 frt.
 TARTALMA: A felséges uralkodóház. — Csillagászati és kortani jellegű az 1884-ki évről. — Katholikus, protestáns, görög, orosz és izraelita naptár-rész jegyzéklapokkal. — Bélyeg-illetékek. — *Irodalmi rész:* Arany és Petőfi (5 képpel). — Két élet egy szív. Elbeszélés. — Szív nem ismer rangot (egy képpel). — Egy vén tölgyhöz. Költemény. — Képek Oroszországból (négy képpel). — Szellem és anyag (három képpel). — A madonnák festőjéről (két képpel). — Vázlatok egy év történetéből (négy képpel). — Vegyesek. — Magyarország ezim-névtára hivatalos adatok alapján. — Országos vásárok a magyar szent korona birtokain. — Kamatszámítás. Cselédbért, árendát mutató tábla. — Hirdetések.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

Legujabb szabad. billard-golyók.
 Alulról bátoroklik tisztelettel tudatni, hogy sok évi fáradság után ikerült neki 1168
billard-golyókat
 készíteni, melyek jószág és tartosság tekintetében minden eddigit messze föltúlnak.
 Szín, hang és ruganyosság tekintetében teljesen hasonlítanak az életlen-sont-golyókhoz, azonban épszerűtlanság tekintetében messze föltúlnak azokat, miután töres vagy repedés a golyónál teljesen lehetetlen, s erre nézve 1 évi írásbeli jóállást vállalok. Egy darabnak ára 62 mméterig 5 forint, 62-66 mméterig 6 forint, 66-70 mméterig 6 frt 50 kr., nagyság szerint.
 Közel 100 billard, minden rendszerből, folyton raktáron.
KNILL KÁROLY, cs. k. liz. szabadalm. billard- és billard-golyó-gyára, Bécs, IX., Rossau, Rothe Löweg. 5. u. 7.

Papir-, író-, rajz- és festőszerek
 Következő külön árjegyzékek bármelyikét, u. m.:
 A. Író-, levelezési és irodai szükségletek.
 B. Rajz- és vízfestészeti szerek. Építészeti, építői és műszaki kellékek.
 C. Iskolai-, író-, rajz- és vízfestő-szerek. Különböző félék gyermekek számára.
 D. Olajfestékek és olajfestő-szerek.
 E. Farsangi és béli czíkek.
 G. Szabadalm. Phönix sokszorosító-lapok utasítása és árjegyzéke. 20 különféle eljárás.
 H. Szabadalm. Phönix sokszorosító-lapok utasítása és árjegyzéke. Rendes Anilin-eljárás.
 J. 500 különféle szükségleti, dívat- és Fantasia-levelepapír árjegyzéke. Kívánatra ingyen és bérmentve küldi.
SEEFEHLNER J. L. BUDAPESTEN
 cs. és kir. udvari szállító. IV., váczi-utca 9. sz.

MARTINY H.
 Budapest, váczi utca 19. sz.
 1223 Ajánlja saját készítményű
TAJT ÁRUIT.
 Valódi Hóltz-féle komáromi pipaszárak egyedüli raktára.
 Arjegyzékek franco ingyen.

Papir-kereskedés nagyban és kicsinyben.
Posner-féle naptárak
 az 1884-ik évre.

- *Czettel szabad. előjegyzési naptár XIV. évfolyam. 2 féle kiállításban, 75 kr. és 2 frt 50 kr.
- *Czettel szabad. jegyzék naptár XIV. évfolyam. 5 különféle kiállításban 75 kr., 1 frt 30 kr., 2 frt 75 kr. és 4 frt 75 kr.
- *Posner Magyar általános fali naptár 4 féle nagyságban 4 féle kiállítással 20, 25, 32, 40, 45 és 50 kr.
- Kodolányi gazdasági könyvviteli naptár VIII. évfolyam. 1 frt 50 kr.
- Posner nagy feljegyzési naptár VIII. évfolyam. 60 kr. A *-gal megjelöltek német nyelven is kaphatók.

Kiváló figyelembe ajánlom a legújában megjelent
 *Engl-féle szab. író-aljzat előjegyzési naptár 1 frt 80 kr.
 Zachar pénzügyi tárcza naptár 1884-re. finom angolvaszon kötésben 1 frt 50 kr. érdekes és dús tartalmánál fogva, nélkülözhetlen segédkönyv a bankok takarékpénztárának, s különösen mindennemű kereskedő számára.
 Egyid-jülemből bátorokodom úgy legjobban berendezett dús papírüzletemet mint üzletkönyvek, könyv- és nyomdászati művek gyári raktárát a legjutányosabb szabott árak s pontos és kifogástalan kiszolgáltatás biztosítása mellett ajánlani.
POSNER KÁROLY LAJOS
 u. l. v. szállító, papir-nagykereskedő s az I. magyar vonalközpont, üzleti-könyvek gyára, könyv- és könyvnyomda tulajdos, Budapest, Erzebettér 7-dik szám. 1249

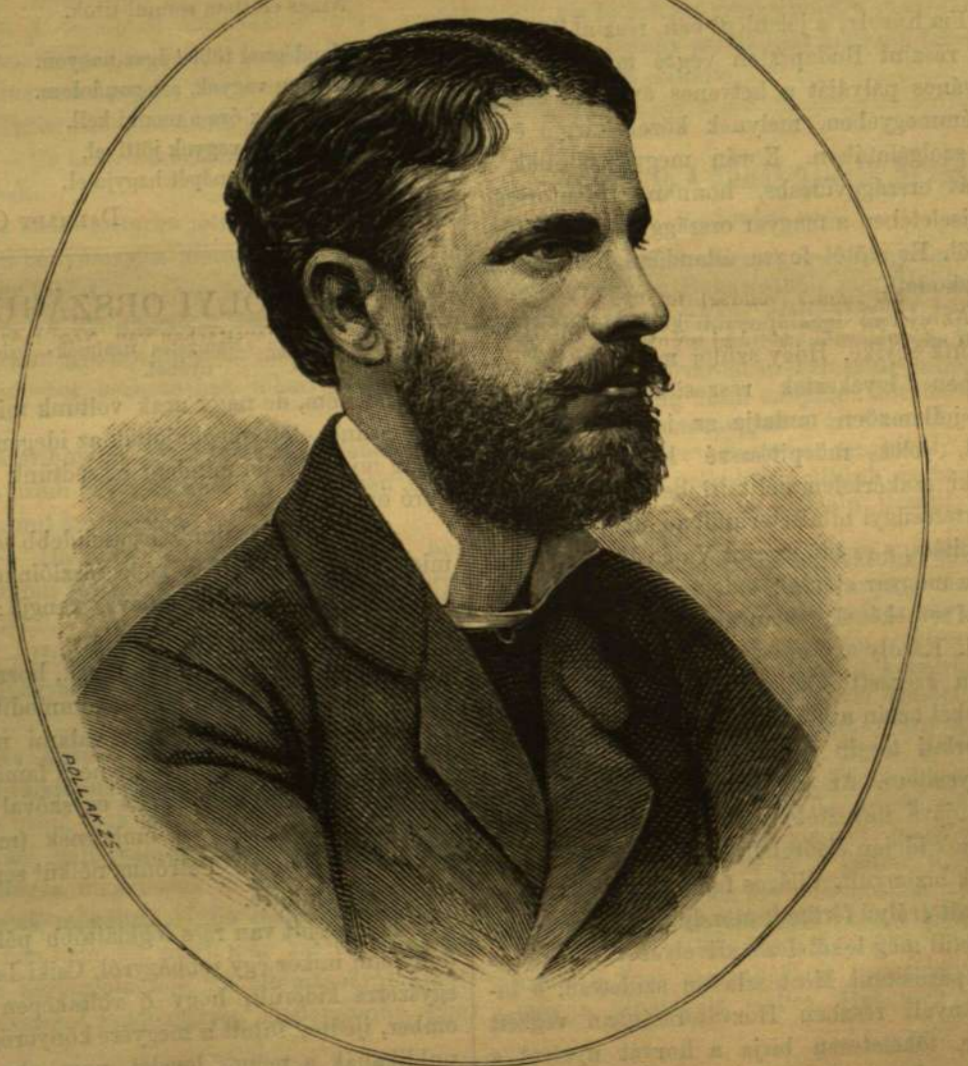
Kimerítő naptár-árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.
 Könyv- és könyvnyomda.

49-ik szám 1883. BUDAPEST, DECEMBER 9. XXX. évfolyam.
 Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi 30 frt, negyed évre 8 frt, havi 3 frt. Kiszállítás díjmentes. Postai megjelölés: 135. Csempén a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 3 frt, negyed évre 1 frt, havi 30 c. Csempén a POLITIKAI ÚJONSÁGOK: egész évre 6 frt, negyed évre 2 frt, havi 60 c.

GRÓF KHUEN-HÉDERVÁRY KÁROLY,
 HORVÁTORSZÁG BÁNJA.
 Néhéz megpróbáltatáson ment keresztül az a történelmi viszony, mely Magyarország és Horvátország között hosszú évszázadokon keresztül fönnállott s oly időket ismert, a mikor horvát és magyar nem tartá magát külön állam polgárának, hanem ugyanazon egy haza szeretetében egyesült.
 Az Árpádok idejében, kik Horvát-, Szlavon- és Dalmátországot Szent-István birodalmához csatolták, nem volt még nemzetiségi kérdés, mely a viszály konkolyát hintette volna el közejék. A horvát bán az ország zászlós ura volt, gyakorta a magyar király testvére vagy közel atyafia s a magyar és horvát nemek között nem létezett különbség. A török betörés később még jobban egymásra utalta a két nemzetet s magyar és horvát harcászok egymás mellett küzdöttek a közös ellenség ellen.

A török veszedelem elenyészésével s a nemzetiségi kérdés fölmerültével azonban, fájdalom, mindkettőnk nagy szerencsétlenségére igen megváltozott a helyzet. Horvátország volt az, a hol a minden szabadságnak ellenséges reakció előszőr vetette meg lábát, hogy Magyarország alig-hogy megnyert szabad alkotmányát, mely egyuttal Horvátországnak is biztosította volna jogait és szabadságát, felforgassa. Már 1848-ban innen tört reánk, fegyvertelenekre, az első fegyveres haderő s noha sikerült visszavernünk az első támadást, mégis megvolt a polgárháboru ürügye, melyet Magyarországunk féltékeny ellenségei megragadhatának s alkotmányunkat utóbb vérbe fullaszthatták.
 Azóta, mint izzó parázs a hamu alatt, folyvást lappang közöttünk a gyűlölet átka s elég neki a legkisebb széllebbenés, hogy lobbot vessen. Nem segített e azomori helyzeten még az 1868-iki közjogi kiegyezés sem, mely Horvátországnak oly tágkörű állami jogokat biztosított, a minővel az osztrák örökös tartományok kötelekében a Horvátországnál sokkalta nagyobb, népesebb, előrehaladottabb, hatalmasabb országok sem dicsekedhetnek. Nem segített ezen a pénzügyi kiegyezés sem, mely Horvátországnak jelentékeny anyagi előnyököt biztosított, melyeket Magyarország, noha maga is a legsúlyosabb anyagi nehézségekkel kénytelen küzdeni, szívesen hozott áldozatul a testvéri jó viszony biztosításának reményében.
 A hamu alatt rejlő parásznak lángalobbanását előidéző ilyen széllebbenés volt a pénzügyminiszter minapi intézkedése, hogy a horvátországi pénzügyi, tehát közös, hivatalokra kitűzött czimereken, a közösség feltüntetésére, a magyar fölírás is ott legyen a horvát alatt. A kettős fölírás czimereket kitűzték, de egy zájlong tömeg leszakgatta, mire csakhamar zendülő csapatok járták be nemesak Zágráb utcáit, hanem az ország több vidékeit, sőt a lázadás a határvidékre is átcsapott.
 A pénzügyminiszter arra hivatkozott, hogy ő a kérdéses czimereket a horvát kormány tudtával tűztette ki, mely őt biztosítja, hogy azokban ott senki se fog találni kifogásolni valót. Gróf Pejacsevich László, az akkori bán azonban tagadta, hogy ő a pénzügyminiszter ilyen szándékáról értesülve lett volna s noha az ő felsége elnökele alatt tartott magyar minisztertanácsban megígérte, hogy a megvalósított czimereket visszahelyeztetni s a megsértett állameszmének az elégtételt megszerzi, — csakhamar azt sürgönyözte Zágrárból, hogy »alkotmányos uton lehetetlen» beváltania ígértét. Különben lemondása ekkor már be volt adva, sőt el is volt fogadva. A magyar kormány most abból az elvből indulva ki, hogy vitassá lett közjogi kérdések megoldásának nem lehet az utca s színhelye s nem lehet lázongó tömeg az illetékes foruma, mindenekelőtt a czimereknek, ha erőhatalom-

Ellinger fényképe után.

GRÓF KHUEN-HÉDERVÁRY KÁROLY.